

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล

เรื่อง การคุ้มครองสิทธิเด็กในสังคมไทย
(The Protection of Children's Right in Thailand)

จัดทำโดย

นายวัลลภ ตั้งคณาภิรักษ์

รหัส 310156

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 1

วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

บทคัดย่อ

สถานการณ์การละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชนในสังคมไทย ยังมีแนวโน้มน่าเป็นห่วง โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานเด็กลูกคนงานต่างชาติ เด็กไร้สถานะบุคคล แรงงานเด็ก เด็กติดยาเสพติด เด็กเร่ร่อน เด็กที่ตกเป็นเหยื่อในกระบวนการค้ามนุษย์ ตลอดจนกระทั่งสื่อสารมวลชนที่ละเมิดเด็กซ้ำด้วยการเปิดเผยสถานะและภาพของเด็กที่ตกเป็นเหยื่อหรือเป็นผู้เสียหาย

ขณะเดียวกันสังคมไทยก็มีแผนพัฒนาการด้านเด็กและเยาวชน ตลอดจนมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนา ปกป้องคุ้มครอง บำบัดเยียวยาเด็กๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย แต่สถานการณ์การละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชนกลับคลี่คลายลงได้น้อย

ดังนั้นการกลับมาพิจารณาอย่างจริงจังในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายและผลักดันให้แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งหลายได้ดำเนินการขึ้นอย่างจริงจังและต่อเนื่อง น่าจะยังผลให้การละเมิดสิทธิเด็กในด้านต่างๆลดน้อยถอยลงได้

.....

คำสำคัญ

เด็กและเยาวชน หมายถึงเด็กและเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึงยี่สิบห้าปีบริบูรณ์

.....

Abstract

The situations of violation of children's and youth's rights in Thailand are still of great concern, especially among children of foreign workers, children without legal status, child laborers, drug-addicted children, homeless children, children who are victim of human trafficking trades, they are worsened by the mass media which have advertently violated the children's rights through exposures of their status and pictures of the victims or those whose rights are legally violated.

At the same time, Thai society has plans for the development of children and youth, there are also plenty of laws which involve the development, the protection, and treatment for children, But the situations on the violations of their rights show no sign of abating.

To seriously reconsider the problem of the enforcement of laws and to push for the development plan for children and youth, should improve the situation to a satisfactory extent.

.....

Keywords

Children and Youths meaning there where age range from build to 25 years.

การคุ้มครองสิทธิเด็กในสังคมไทย

ความนำ

นับแต่ปี 2550 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้ประกาศใช้นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทาง “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก”(พ.ศ.2550-2559) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ลงมา

นโยบายและแผนดังกล่าว ดำเนินขึ้นตามมติการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยพิเศษ (United Nations General Assembly Special Session on Children : UNGASS) ว่าด้วยเรื่องโลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก (A World Fit For Children) ที่กำหนดให้บรรดาประเทศสมาชิกได้จัดทำขึ้น โดยครอบคลุมสาระสำคัญ 4 เรื่องหลักๆ คือ

1. การส่งเสริมคุณภาพชีวิต
2. การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ
3. การปกป้องเด็กจากการถูกละเมิดหรือแสวงหาประโยชน์และความรุนแรง
4. การต่อต้าน HIV/AIDS

ทั้งนี้ ในนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติของประเทศไทย ได้กำหนดสาระที่สอดคล้องกันกับแนวทาง “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” ไว้รวมทั้งสิ้น 11 ด้าน ดังนี้

1. ด้านครอบครัว ด้วยการเสริมสร้างให้ครอบครัวใช้เวลาเลี้ยงดูบุตรที่ได้คุณภาพ เสริมสร้างสภาพแวดล้อม/โอกาสทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เสริมสร้างระบบการให้บริการแก่ครอบครัวที่เผชิญปัญหา
2. ด้านคุณภาพกายและสุขภาพจิต ด้วยการส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้รับความรู้และการฝึกทักษะให้ร่างกายแข็งแรง วัยรุ่นมีความเข้าใจเรื่องอนามัยเจริญ

พันธู์ ครอบครัวศึกษา เพศศึกษา รัฐจัดบริการที่เด็กเข้าถึงได้สะดวก มารดาหลังคลอดได้รับการดูแล

3. ด้านการเสริมสร้างความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก เร่งให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ เข้าใจวิธีการเสริมสร้างความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็กทุกประเภท

4. เด็กกับผลกระทบจากโรคเอดส์ ให้ผู้เกี่ยวข้องกับเด็กได้เข้าใจปัญหาเกี่ยวกับ เสส ไอ วี/เอดส์ ที่ถูกต้อง ไม่รังเกียจผู้ที่ติดเชื้อหรือเป็นเอดส์ โดยเฉพาะที่เป็นเด็ก

5. ด้านการศึกษาของเด็ก รมรงค์ให้ทุกพื้นที่ดูแลจัดการให้เด็กทุกคนได้รับบริการการเรียนรู้ตามวัย

6. ด้านเด็กกับนันทนาการ สร้างความรู้ด้านนันทนาการแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ทำงานด้านเด็ก ชุมชน และสังคม สนับสนุนกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม

7. เด็กกับวัฒนธรรมและศาสนา ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กเข้าใจความหมายที่แท้จริงและถูกต้องของคำว่า “วัฒนธรรมของชาติ” ปลุกฝังค่านิยมเชิงวัฒนธรรมที่เป็นไปในทางบวกและหลักปฏิบัติตนตามแก่นแท้ของศาสนา

8. ด้านสื่อมวลชนกับเด็ก ส่งเสริมสื่อมวลชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และไม่ละเมิดสิทธิเด็ก เด็กได้เข้าถึงสื่อสร้างสรรค์

9. ด้านการมีส่วนร่วมของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมตามวัยในการเรียนรู้และการตัดสินใจในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตน พัฒนาการรวมกลุ่มและองค์กรเด็ก

10. ด้านการปกป้องคุ้มครองเด็กที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ จัดให้เด็กเหล่านี้ทุกคนได้รับบริการ โดยสมบูรณ์ครบถ้วน สนับสนุนผู้เกี่ยวกับเด็กเหล่านี้เข้าใจวิทยาการเฉพาะทางของเด็กที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

11. ด้านกฎหมาย กฎ ระเบียบ มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ และตรา
กฎหมาย กฎ และ ระเบียบใหม่ที่เพิ่มความคุ้มครอง และส่งเสริมการพัฒนาการ
ดำเนินการ การบังคับใช้อย่างเคร่งครัดและมีประสิทธิผล

แต่หากนำเอาจำเพาะสาระสำคัญข้อที่ 3 กำหนดไว้ใน “โลกที่เหมาะสม
สำหรับเด็ก” คือการปกป้องเด็กจากการถูกละเมิดหรือแสวงประโยชน์และความ
รุนแรง ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเด็ก นั้น ในแนวนโยบายและ
แผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ ได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ ข้อที่ 8 ข้อที่ 10 และข้อที่
11 ดังรายละเอียดข้างต้น ที่จะขอนำมาเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์กับการละเมิด
สิทธิเด็กในสังคมไทยต่อไป

สถานการณ์ในปัจจุบัน

1. ด้านสื่อมวลชนกับเด็ก ในส่วนของสื่อสิ่งพิมพ์หลัก เช่น หนังสือพิมพ์ ยัง
มีการนำเสนอข่าวเด็กถูกละเมิด และเด็กที่กระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง โดยมิ
ความระมัดระวังเพิ่มขึ้น ที่จะใช้ชื่อ สถานที่ที่สมมุติขึ้นหรือลงภาพแบบเบลอ หัน
หลังหรือสวมหมวก แต่ที่ยังน่าห่วงใยคือสื่อโทรทัศน์ที่ยังนำเด็กถูกละเมิดมา
สัมภาษณ์ หรือพยายามถ่ายทำให้ภาพชัดเจน โดยเจตนาให้สังคมรู้ว่าเด็กคือ
ใคร แม้เด็กจะสวมหมวก แว่นหรือพยายามก้มหน้าก็ตาม ที่หน้าหน้าและนำ
ห่วงใยที่สุดก็คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในยุคไร้พรมแดน ซึ่งสามารถสื่อสารและ
เผยแพร่ได้อย่างรวดเร็ว ควบคุมดูแลได้อย่างไม่ทันการณ์ ได้นำภาพเด็กถูกละเมิด
เด็กค้าประเวณี เด็กที่ตกเป็นเหยื่อในลักษณะต่างๆ มาลงเผยแพร่กันอยู่ทั่วไป

สิ่งที่ยืนยันได้ดีคือ ประสงค์ วิสุทธิ์ อดีตบรรณาธิการหนังสือพิมพ์มติชน
และประชาชาติธุรกิจ ได้เขียนบทความเรื่อง “เพิ่มโทษจำคุกสื่อ เสนอข่าว-ภาพ
ละเมิดสิทธิเด็ก” ซึ่งมีความบางตอนว่า...แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายเกี่ยวกับ
คุ้มครองเด็กและเยาวชนมานานกว่า 20 ปีแล้วก็ตาม แต่สื่อมวลชนทั้งโทรทัศน์
และหนังสือพิมพ์ก็ยังละเมิดสิทธิเด็กกันอยู่เนืองๆ แม้ว่าความถี่จะลดน้อยลงก็

ตาม.....ตั้งแต่กฎหมายมีผลบังคับใช้ ยังไม่มีสื่อมวลชนรายใดถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย ทั้งๆ ที่มีการละเมิดสิทธิเด็กด้วยการเผยแพร่ภาพและข่าวอยู่เป็นประจำ

ข้อเขียนข้างต้นสอดคล้องต้องกันกับผลการศึกษาเรื่อง “การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กผ่านสื่อมวลชน” ขององค์การยูนิเซฟประเทศไทย โดยเป็นการศึกษาที่เก็บข้อมูลข่าวจำนวน 1,485 ชิ้นจากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยชั้นนำจำนวน 3 ฉบับเป็นเวลา 183 วัน และจากสถานีโทรทัศน์จำนวน 3 ช่อง เป็นเวลา 30 วัน ในระหว่าง พ.ศ.2551 โดย 1,244 ชิ้น เป็นตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์ในรูปแบบของข่าว บทความ บทสัมภาษณ์ และภาพข่าว อีก 241 ชิ้น เป็นตัวอย่างจากรายการข่าวโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมในช่วงเย็น พบว่าร้อยละ 36 ของข่าวซึ่งรวมถึงเนื้อหาและภาพข่าวในหนังสือพิมพ์ และร้อยละ 34 ของข่าวใน

การศึกษาพบว่า การละเมิดสิทธิเด็กส่วนใหญ่ในหนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ มักมีลักษณะละเมิดความเป็นส่วนตัวของเด็ก กล่าวคือ ทั้งสองสื่อมักเปิดเผยเอกลักษณ์ตัวตนของเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง หรือตกเป็นผู้ต้องสงสัยในคดีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม ด้วยการเปิดเผยชื่อของเด็ก และ/หรือ ที่อยู่ ชื่อของพ่อแม่หรือญาติ และโรงเรียน นอกจากนี้ยังพบรูปแบบการละเมิดสิทธิเด็กอื่นๆ เช่น การใช้ภาษาหรือข้อความที่เร้าอารมณ์ให้สะเทือนใจ หรือสร้างความรู้สึกหวาดเสียวให้แก่ผู้อ่าน/ผู้ชม หรือใช้ภาษาที่ดูหมิ่นเหยียดหยามหรือไม่เหมาะสมเมื่อกล่าวถึงเด็กหรือพฤติกรรมของเด็ก

จำนวนตัวอย่างที่มีการละเมิดสิทธิเด็กทั้งหมด พบว่าส่วนมากอยู่ในรูปแบบของข่าว และมักอยู่ในหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์ และในช่วงไฮไลท์ข่าวของรายการข่าวทางโทรทัศน์

2. ด้านการปกป้องคุ้มครองเด็กที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ โดยเด็กกลุ่มนี้ คือ เด็กที่ประสบปัญหาอยู่ในสังคม อยู่ในสภาวะยากลำบากในการ

ดำรงชีวิต และต้องได้รับการแทรกแซงเพื่อคุ้มครองเป็นพิเศษ แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มคือ

2.1 กลุ่มเด็กที่ถูกกระทบจากปัจจัยครอบครัวเป็นหลัก ได้แก่เด็กกำพร้า เด็กที่เป็นบุตรบุญธรรม เด็กถูกทอดทิ้ง ถูกปล่อยปละละเลย เด็กเร่ร่อน เด็กถูกทำร้ายทารุณ เด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ

ในกลุ่มนี้ ที่ยังอยู่ในสถานการณ์น่าเป็นห่วงอย่างมาก คือ เด็กเร่ร่อน ที่สถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ จากเด็กเร่ร่อนไทยที่ลดจำนวนลงอย่างมาก กลายเป็นเด็กเร่ร่อนต่างชาติ ทั้งที่เข้ามาเร่ร่อนร่วมกับครอบครัวและที่ถูกหลอกมาให้เร่ร่อนขอทาน โดยผลการสำรวจและศึกษาจากหลายหน่วยงานยืนยันตรงกันว่า มีอยู่ราว 20,000 คน เด็กๆ เหล่านี้จะกระจายตัวอยู่ตามเมืองใหญ่ๆ และเมืองท่องเที่ยว เช่น กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ขอนแก่น นครราชสีมา ภูเก็ต หาดพิทยา หาดป่าตอง

ในจำนวนเด็กมากมายเหล่านี้ หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน สามารถเข้าดูแลและช่วยเหลือได้เพียงปีละ 5,000 คนเท่านั้น ส่วนภาวะเด็กถูกทำร้ายทารุณและถูกละเมิดทางเพศนั้น พบว่าเด็กเหล่านี้มีแนวโน้มถูกทำร้ายและละเมิดในขณะที่อายุน้อย และกลุ่มคนที่กระทำต่อพวกเขามักจะเป็นบุคคลใกล้ชิด ยิ่งสถานการณ์ปัจจุบันที่สังคมไทยมีพ่อแม่ที่อายุน้อย มีวุฒิภาวะต่ำและยังทำงานเป็นหลักแหล่งไม่ได้ แนวโน้มการทำร้ายและทารุณลูกของตนเองย่อมทวีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

2.2 กลุ่มเด็กที่ถูกผลกระทบจากปัจจัยด้านรัฐเป็นหลัก ได้แก่ เด็กพลัดถิ่น เด็กลูกแรงงานต่างชาติ เด็กชาวเขา เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ เด็กไม่มีสัญชาติ และเด็กไม่มีหลักฐานการเกิด

ที่น่าเป็นห่วงและต้องให้การดูแลปกป้องพัฒนาอย่างมากคือ เด็กลูกแรงงานต่างชาติที่ติดตามพ่อแม่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ซึ่งนโยบายด้านการ

จัดระบบแรงงานต่างชาติในไทยได้มีการปรับเปลี่ยนจากนโยบายต่อแรงงานหลัก
หนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย ในปี 2535 มาเป็นการผ่อนผันให้มีการจ้างแรงงาน
ต่างชาติอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ในปี 2547 โดยนโยบายนี้ได้เปิดให้ผู้จ้างแรงงาน
ต่างชาติรายงานตัวพร้อมผู้ติดตามที่มีอายุตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ผลปรากฏว่าแรงงาน
ต่างชาติได้เพิ่มจาก 1.3 ล้านคน ในปี 2547 เป็น 1.52 ล้านคน ในปี 2549

จึงคาดคะเนได้ว่านโยบายดังกล่าวจะทำให้ไทยเรามีลูกหลาน
แรงงานต่างชาติไม่ต่ำกว่า 100,000 คน ดังนั้นการกำหนดแผนเพื่อดูแลสวัสดิภาพ
ให้แก่เด็กเหล่านี้ทั้งด้านการศึกษาและด้านสาธารณสุขจึงเป็นเรื่องสำคัญเบื้องต้น
ขณะเดียวกันการคุ้มครองปกป้องไม่ให้ เด็กเหล่านี้ต้องตกเป็นเหยื่อของกลุ่ม
มิชชันนารีที่หากินกับเด็ก จะต้องถูกวางแผนและดำเนินการขึ้นอย่างจริงจัง เพราะ
แนวโน้มที่เด็กเหล่านี้จะถูกหลอกลวงหรือลักนำมาใช้แรงงานเด็กอย่างผิด
กฎหมาย ถูกนำมาข่มขืน นำมาค้าบริการทางเพศ นำมาส่งยาเสพติด ฯลฯ นั้น
เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ง่าย

อีกกรณีที่น่าห่วงใยก็คือ เด็กไร้สัญชาติ และเด็กไม่มีหลักฐานการ
เกิด แม้ทิศทางและการดำเนินการของประเทศไทย จะได้กำหนดแนวทางดูแลไว้ใน
“ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล” แล้วก็ตาม แต่ใน
รูปธรรมการปฏิบัติงานนั้นยังดำเนินการให้เป็นไปตามแผนได้น้อยมาก รวมทั้ง
ปัญหาการออกกฎกระทรวงเพื่อรองรับการแก้ไขปัญหายังดำเนินการได้อย่าง
ล่าช้า บางฉบับยังไม่มีกรรณร่าง หลายฉบับอยู่ในเพียงขั้นตอนการกรรณร่าง ซึ่ง
ต้องใช้เวลาอีกนานกว่าจะผ่านการพิจารณาออกมาบังคับใช้ได้

**2.3 กลุ่มเด็กที่ถูกละเลยจากปัจจัยด้านครอบครัว สังคมและรัฐ
ร่วมกัน** ได้แก่เด็กที่ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ แรงงานเด็ก เด็กใน
กระบวนการยุติธรรม เด็กในชุมชนแออัด เด็กยากจน เด็กถูกละเลยการก่อสร้าง
เด็กกับสารเสพติด สุราหรือบุหรี่ เด็กที่ใช้ความรุนแรง

กล่าวจำเพาะกลุ่มเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์นั้น หากยึดโยงนำเอาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 และมาตรา 278 ที่บัญญัติคุ้มครองเด็กถูกระทำทางเพศ และ “พรบ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551” ซึ่งบัญญัติเรื่องการช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ว่า หากกระทำต่อเด็กอายุ 15-18 ปี มีโทษทั้งจำและปรับ และเพิ่มโทษเป็นสองเท่าหากการกระทำนั้นเป็นการกระทำต่อเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ผลปรากฏว่าการแสวงหาประโยชน์จากเด็กในรูปแบบต่างๆ ที่เข้าข่ายการค้ามนุษย์นั้น ก็ยังมีอยู่เป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกับกรณีการใช้แรงงานเด็ก ที่งานวิจัยหลายเรื่องของสถาบันการศึกษาและองค์กรชุมชน ได้ประมาณการว่ามีแรงงานเด็กต่างชาติในไทยอย่างน้อย 100,000 คน ทำงานอยู่ใน 43 จังหวัดที่ได้รับอนุญาตให้จ้างแรงงานต่างชาติ เด็กเหล่านี้ตกอยู่ในสภาพการทำงานที่เลวร้าย ดังผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างแรงงานเด็กที่ดำเนินการร่วมกันระหว่างรัฐบาลไทยกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศ พบว่าร้อยละ 35 เป็นแรงงานเด็กอายุน้อยกว่า 15 ปี ร้อยละ 63 ต้องทำงานมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน ยิ่งในส่วนของแรงงานที่โยกย้ายถิ่นฐาน จะส่งผลกระทบต่อทำให้แรงงานเด็กเหล่านี้ไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและการศึกษา

อีกเรื่องที่ต้องให้ความสนใจคือ กรณีเด็กในกระบวนการยุติธรรม จากสถิติในปี 2553 พบว่ามีเด็กและเยาวชนถูกจับกุมดำเนินคดีประมาณ 44,000 ราย เป็นเพศชาย 40,400 ราย เพศหญิง 3,600 ราย ประเด็นที่น่ากังวลคือ การนำเด็กๆ ที่มีคดีความต่างกันมากก็ไว้ปะปนกัน ผลที่เกิดขึ้นจึงกลายเป็นว่า เด็กๆ ที่ทำผิดน้อยเมื่อเข้ามาคลุกคลีกับเด็กที่กระทำความผิดในขั้นรุนแรง การเรียนรู้ซึมซับวิธีการกระทำความผิดลักษณะต่างๆ จึงเกิดขึ้นได้ง่าย ขณะเดียวการบำบัดทางจิตแก่เด็กๆ เหล่านี้ ยังมีน้อยมากเนื่องจากอัตรากำลังของนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ในสถานพินิจมีอยู่ในสัดส่วนที่จำกัด ไม่สมดุลกับจำนวนเด็กๆ กระทำความผิดที่ทวีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี

สำหรับกรณีเด็กติดยาเสพติด นับเป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องระดมทุกภาคส่วนเข้าป้องกันแก้ไขเยียวยา เพราะรายงานจากส่วนข้อมูลเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ ระบุไว้ในเอกสาร “สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติด ประเทศไทย ปี 2555 และ แนวโน้ม” ได้กล่าวไว้ว่า...สถานการณ์การเข้ารับการบำบัดรักษาตั้งแต่ ปี 2551-2554 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จาก 94,961 คนในปี 2551 เป็น 181,973 คนในปี 2554 กลุ่มผู้เข้ารับการบำบัดรักษายังคงเป็นเพศชายเป็นส่วนใหญ่และมี แนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ผู้เข้ารับการบำบัดรักษายังคงเป็นเด็กและ เยาวชน โดย 3 กลุ่มแรกที่เข้ามาบำบัดรักษามากที่สุดคือ กลุ่มอายุระหว่าง 15-19 ปี อายุระหว่าง 20-24 ปี และกลุ่มอายุระหว่าง 25-29 ปี ในขณะที่กลุ่มเด็กที่มาอายุ น้อยกว่า 15 ปีมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จากร้อยละ 1 ในปี 2551 เป็นร้อยละ 2 ในปี 2555

3. ด้านกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประเทศไทยให้การรองรับหลักสากล และหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งได้บัญญัติกฎหมายไทยเพื่อเป็นกรอบใน การพัฒนาและปกป้องคุ้มครองเด็ก ไว้อย่างมากมาย ดังนี้

3.1 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ มีสาระหลักสำคัญ ครอบคลุม 4 เรื่องใหญ่ๆ ได้แก่ (1) หลักการห้ามเลือกปฏิบัติต่อเด็กและให้ ความสำคัญแก่เด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน (2) หลักการกระทำหรือดำเนินการ ทั้งหลาย ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก (3) หลักสิทธิใน การมีชีวิต การอยู่รอดและการพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์และสังคม (4) หลัก สิทธิในการแสดงความคิดเห็นของเด็กและการให้ความสำคัญกับความคิดเห็น เหล่านั้น

3.2 อนุสัญญา ฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและดำเนินการโดยทันที เพื่อ ขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก ขององค์การแรงงานระหว่าง

ประเทศ ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันตั้งแต่วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2544 โดยมีสาระสำคัญคือ รูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก ซึ่งหมายถึงบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ประกอบด้วย การใช้ทาสหรือแนวปฏิบัติที่คล้ายกับการใช้ทาส ใช้แรงงานขุดหิน และแรงงานบังคับหรือเรียกเกณฑ์ การใช้จัดหาหรือเสนอเด็กเพื่อการค้าประเวณี การผลิตสื่อหรือการแสดงลามก กิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะการผลิตหรือขนส่งยาเสพติด รวมทั้งลักษณะงานหรือสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัยหรือศีลธรรมของเด็ก

3.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ประกันสิทธิเสรีภาพความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ ไว้ในหมวด 5 ที่ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยในมาตรา 80 กำหนดว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม สาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้ (1) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา ปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย ส่งเสริมและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการและผู้ทุพพลภาพและผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

3.4 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 ฉบับที่ 3 พ.ศ.2551 หมวด 4 การใช้แรงงานเด็ก สาระสำคัญคือ ห้ามมิให้จ้างเด็กอายุต่ำกว่าสิบห้าปีเป็นลูกจ้าง กรณีจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีเป็นลูกจ้าง ให้แจ้งการจ้างและการสิ้นสุดการจ้างต่อพนักงานตรวจแรงงาน รวมทั้งจัดทำบันทึกสภาพการจ้าง โดยห้ามทำงานเวลา 22.00-06.00 นาฬิกา (เว้นแต่ได้รับอนุญาตหรือเป็นงานการแสดง) ห้ามทำงานล่วงเวลาหรือทำงานในวันหยุด รวมทั้งงานที่อาจเป็นอันตราย เช่นงานหลอม เป่า หล่อ ริด โลหะหรือปั๊ม โลหะ งานเกี่ยวกับความร้อน ความเย็น ความสั่นสะเทือน สารเคมีที่เป็นอันตราย จุลชีวันเป็นพิษ วัตถุระเบิด

หรือไวไฟ กัมมันตภาพรังสีและอื่นๆ รวมทั้งห้ามทำงานใต้ดินและบนที่สูง ตลอดจนห้ามทำงานในบางสถานที่ เช่น โนรงฆ่าสัตว์และสถานที่เล่นการพนัน

3.5 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มีสาระสำคัญในเรื่อง กำหนดขั้นตอน วิธีการปฏิบัติต่อด็กในด้านการอุปการะเลี้ยงดู การสงเคราะห์ การคุ้มครองสวัสดิภาพและการส่งเสริมความประพฤติเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและมีพัฒนาการที่เหมาะสม รวมถึงป้องกันไม่ให้เด็กถูกทำทารุณกรรม ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือ การถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม โดยอาศัยความร่วมมือในการคุ้มครองเด็ก ระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองเด็กทั้งในรูปแบบการแจ้ง การรายงานหรือการช่วยเหลือเบื้องต้น

3.6 พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน พ.ศ.2550 ได้ให้หลักการคำนึงถึงประโยชน์สูงสุด ทั้งในด้านการจดทะเบียนรับรองการเกิด การพัฒนา การยอมรับ การคุ้มครองและโอกาสในการมีส่วนร่วมโดยไม่มีทางเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม มีสิทธิด้านการศึกษา โดยเฉพาะเด็กพิการหรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษ มีสิทธิได้รับการศึกษาพิเศษที่เหมาะสมกับตน ได้รับการบริการ สาธารณสุข การเล่น การพักผ่อน การเข้าร่วมกิจกรรม นันทนาการ วัฒนธรรม และศิลปะ ส่งเสริมให้มีความผูกพันต่อครอบครัว ภูมิใจในชาติไทยและวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย มีสุขภาพแข็งแรง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สมควรแก่วัย รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีเจตคติและทักษะที่ดีต่อการทำงาน มีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร รับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและต่อส่วนรวม มีส่วนร่วมในการแสดงออกทั้งโดยส่วนบุคคลและหมู่คณะ ในรูปของสภาเด็กและเยาวชน ในระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับประเทศ โดยการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

3.7 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มีสาระสำคัญกำหนดหลักเกณฑ์กว้างๆ เพื่อแก้ปัญหาคือ กำหนดให้ผู้

พบเห็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งเหตุต่อพนักงาน
เจ้าหน้าที่ มีบทบัญญัติลงโทษผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวและกำหนดให้มี
วิธีการช่วยเหลือผู้ถูกระทำ มีการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้กระทำและผู้ถูกระทำ
รวมทั้งมีบทห้ามการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเรื่องความรุนแรงในครอบครัวต่อ
สาธารณะ

3.8 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551
กำหนดให้มีระบบช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่
ครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย 4 และการบำบัดฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจในลักษณะ
ของทีมสหวิชาชีพ นอกจากนี้ยังมีกลไกในระดับต่างๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนการ
บังคับใช้กฎหมายดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

หากพิจารณาถึงสถานการณ์ของเด็กและเยาวชนดังที่กล่าวมาข้างต้น
แล้ว จะเห็นได้ว่าสถานการณ์ยังอยู่ในขั้นน่าเป็นห่วง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก
เร่ร่อน เด็กถูกหลอกลวงแรงงานต่างชาติในไทย แรงงานเด็ก เด็กไร้สถานะบุคคล
เด็กที่ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ เด็กติดยาเสพติด เด็กต้องขังใน
สถานพินิจ อีกทั้งเด็กที่ถูกละเมิดซ้ำจากสื่อที่นำเสนอข่าวทั้งหลาย

ครั้นนำเอาหลักสำคัญในอนุสัญญาต่างๆ ไทยได้ลงนามรับรองไว้และ
บทบัญญัติในกฎหมายฉบับต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ก็จะพบว่าได้
กำหนดหลักสำคัญและรายละเอียดที่ค่อนข้างจะครอบคลุมทั้งในด้านการพัฒนา
การปกป้องคุ้มครองการบำบัดฟื้นฟูเยียวยาและการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชน
ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนและสังคม

จึงมีคำถามสำคัญขึ้นว่า เมื่อกฎหมายวางหลักครอบคลุมไว้ค่อนข้างดีแล้ว ทำไมเด็ก ๆ ยังถูกละเลยและละเมิดสิทธิอยู่มากมายเช่นนี้ คำตอบจึงนำไปสู่ ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง ต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพราะที่ผ่านมาจะพบว่า หากเจ้าหน้าที่บ้านเมืองในทุกระดับบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง จะสามารถช่วยเหลือเด็กและเยาวชนได้อย่างมากมายและเป็นรูปธรรม

ประการที่สอง ต้องมีบัญญัติกฎหมายระดับรองออกมาโดยเร็ว เพราะปัจจุบันยังมีกฎกระทรวงจำนวนมาก ยังไม่ได้้อนุวัติขึ้นตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งมีผลทำให้กฎหมายแม่ไม่มีผลบังคับใช้ในหลายต่อหลายกรณี

ประการที่สาม หากพิจารณาจากข้อเท็จจริงของสังคมประเทศแล้ว จะพบว่า ในทุกเรื่องราวทั้งในด้านการเมือง การเศรษฐกิจ การศึกษา สังคมและวัฒนธรรม ล้วนแล้วแต่มีแผนงานเขียนขึ้นรองรับไว้ทั้งสิ้น ในเรื่องเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ก็ได้มีแผนเกิดขึ้นมากมาย ทั้งนโยบายเยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว พ.ศ. 2545-2554 ที่สิ้นสุดลงแล้ว หรือ แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2555-2559 ล้วนแต่เขียนได้ดีและมีสาระครอบคลุม แต่ขาดการปฏิบัติตามแผน ข้อเสนอก็คือทำให้แผนที่ร่างขึ้นมีการปฏิบัติตามที่ได้รับ การอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี

ข้อเสนอแนะทั้งสามประการ หากปฏิบัติได้เพียงร้อยละ 50 เชื่อแน่ว่า สถานการณ์การละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชน จะมีอัตราลดน้อยถอยลงเป็นลำดับ อย่างแน่นอน

.....

บรรณานุกรม

1. สถาบันพระปกเกล้า.รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550. สำนัก
ฝึกอบรม เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ สถาบันพระปกเกล้า 2550.
2. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและ
ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์,
แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2555-2559.กระทรวงการพัฒนา
สังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
3. ส่วนข้อมูลเฝ้าระวังปัญหาเสพติด สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานป้องกัน
และปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ.สถานการณ์ปัญหาเสพติดประเทศ
ไทย ปี 2555และแนวโน้ม.กระทรวงยุติธรรม 2555.
4. ประสงค์ วิสุทธิ์.เพิ่มโทษจำคุกสื่อ เสนอข่าว-ภาพละเมิดสิทธิเด็ก.สำนัก
ข่าวอิสรา 1 กรกฎาคม 2554.

.....